

Susan K. Morrissey: *Suicide and the Body Politic in Imperial Russia*.
Cambridge University Press 2006
(*Cambridge Social and Cultural Histories*). xv + 384 s.

Med sin anden monografi, *Suicide and the Body Politic in Imperial Russia*, har Susan K. Morrissey bevist, at hun ikke kun er en fremragende historiker, men også er blevet en førende autoritet i det tsaristiske Ruslands kulturhistorie. Gennem historien om selvmord, dets betydning i den russiske bevidsthed samt i juridisk sammenhæng får vi et detaljeret indblik i russisk mentalitet og Ruslands udvikling i en europæisk sammenhæng fra den syttende århundrede indtil Første Verdenskrig. En af bogens største styrker er lige præcis, at den russiske udvikling bliver sat i sammenhæng med europæiske forandringer i normer og ideer om selvmord og kropskultur i perioden. Selvom Rusland ofte bliver betragtet som sin egen verden, havde landet fra Peter den Stores regeringstid mange kontakter til Europa, og der fandt en del kulturel udveksling sted.

Bogen er delt i tre hovedafsnit, som følger en kronologisk og kontekstuel orden. I første del får vi et overblik over offentlig kontrol fra middelalderen frem til kriminaliseringen af selvmord under Peter den Store. Med Peter den Store var også Rusland kommet ind i den moderne tid, og ligesom Rusland selv befandt ideen om og fremstillingen af selvmord sig nu i et limbo mellem gamle og nye værdier baseret på religiøse og politiske ændringer. For myndighederne var selvmord en forstyrrelse, og derfor siger den statslige handling af selvmord altid meget om de midler, enevælden havde til at kontrollere befolkningen. Oplysningen indførte ideer om den individuelle ret til at begå selvmord, men den russiske intellektuelle elite blev ved med at fordømme selvmord, hovedsagelig for at beholde den offentlige kontrol. Der skete dog nogle udviklinger, som gjorde, at selvmord fra omkring 1850 ikke længere blev set som et mord, hvorfor forsøgt selvmord ikke længere svarede til forsøgt mord. Stigende professionalisering og rationalisering af den russiske administration gjorde, at legale normer og medicinske principper kunne redefinere forståelsen af intention på det officielle niveau. Eftersom der ikke var de store ændringer i den folkelige forståelse af selvmord, er det overraskende, at så store ændringer i den officielle behandling kunne ske under Nikolaj den Første, som var kendt for sin repressive regeringstid, men den konklusion bekræfter, hvor vigtige hans "oplyste bureaukrater" var for de store ændringer, som kom i det næste årti (s. 125-126).

De store reformer fra 1860'erne ændrede det russiske samfund på en måde, der gjorde selvmord meget mere synligt i landet, men også mere omstridt. I del to ser vi, hvordan kombinationen af et stigende uddannelsesniveau og en stigende selvmordsrate medførte, at selvmord fik en symbolsk betydning i det russiske samfund. Ved at sætte det i forbindelse med sekulariseringen af lov, udbredelsen af videnskab og oplysning og generelle udviklinger omkring patriarki og kønsroller viser Morrissey, at de nye debatter om selvmord udløste nye spørgsmål om bl.a. autonomi, vold, magt og selvstændighed (el. human agency). Det var således i den-

ne periode, at selvmord blev gjort til et udtryk for konflikten mellem individuel værdighed (*human agency*) og social/politisk undertrykkelse, og det var i den retning, diskussionen udviklede sig indtil omkring århundredskiftet.

Den sidste (og korteste) del dækker de sidste år af den nittende århundrede og tiden op til begyndelsen af Første Verdenskrig i 1914. På grund af selvmordets symbolske status som et udtryk for undertrykkelse, blev begivenheden mere og mere politiseret og blev således brugt som en politisk erklæring. Selvmord blev til en akt af heltomod (især under revolutionen i 1905) og fik en central plads i russisk debat. Da aviser skrev meget flittigt om selvmord med op til ti eller tyve hændelser hver dag, blev selvmord på en måde kommercialiseret og Ruslands modernitet dermed til dels bekræftet gennem den måde, selvmord blev brugt på af individer til at påvirke egne omgivelser.

Morriseys studie af selvmord og "the body politic" i Rusland viser først og fremmest at udviklingen i landet ikke var lineær fra tradition til modernitet, men afspejler ændringer i alt fra religiøse, retlige, administrative, videnskabelige og sociale aspekter til opfattelsen af de roller individer kunne påtage sig i Rusland. Morrisey fremlægger en saglig behandling af et kompliceret emne, baseret på en grundig arkivforskning og en udmærket forståelse af den eksisterende historiografi. De ti illustrationer og talrige anekdoter fremdrager personlige aspekter af en ellers meget omfattende historie om tsartidens Rusland, og vi står formentlig over for et standardværk inden for russisk historiografi.

ROSA MAGNUSDOTTIR, PH.D., ADJUNKT,
INSTITUT FOR HISTORIE OG OMRÅDESTUDIER,
AARHUS UNIVERSITET.